НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції
молодих вчених, присвяченої до Дня науки в Україні

Формування інноваційних агротехнологій в умовах змін клімату для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу України

18-19 травня 2023 року
Одеса, Україна

ОЛДІ ПЛЮС

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА НААН

Збірник матеріалів
Міжнародної науково-практичної конференції
молодих вчених, присвяченої до Дня науки в Україні

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ АГРОТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ЗМІН КЛІМАТУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

18–19 травня 2023 року,
м. Одеса
Україна

Одеса • 2023 • Олді+

УДК 632.78:634.23(477.7)

ШКІДНИКИ ТА ХВОРОБИ У НАСАДЖЕННЯХ ЧЕРЕШНІ В УМОВАХ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

Нагорна Л.В.,
кандидат сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник агротехнологічного сектору
відділу наукових досліджень,
Юдицька І.В.,
молодший науковий співробітник агротехнологічного сектору
відділу наукових досліджень,
Мелітопольська дослідна станція садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН

За своїми біологічними особливостями черешня відноситься до теплолюбних порід, тому основні промислові насадження зосереджені в південній частині України.

Мінливі умови зовнішнього середовища призводять до зміни видового різноманіття шкідників та хвороб у насадженнях плодових культур, в тому числі і черешні. Збільшення або навпаки спадання чисельності шкідливих видів можливо визначити шляхом постійного ведення моніторингу в садовому агроценозі, що дозволить підвищити ефективність захисних заходів, за рахунок виявлення осередків і причин появи фітофагів і хвороб.

Зважаючи на вищесказане було проведено уточнення видового складу шкідливих організмів черешневих агроценозів, вивчення особливостей біології з метою подальшої оптимізації заходів захисту даної культури від пошкодження шкідниками та ураження хворобами.

Польові досліди із вивчення видового складу, особливостей поширення і розвитку основних хвороб і шкідників черешні проводилися протягом 2021–2022 рр. у промислових насадженнях сортів Дилема та Червнева рання на базі Мелітопольської дослідної станції садівництва імені М.Ф. Сидоренка ІС НААН.

У черешневих насадженнях зберігається стійка тенденція до подальшого посилення агресивності домінантної хвороби

кокомікозу (*Coccomyces hiemalis* Higg.), а також спостерігається поява нових шкідливих видів і патокомплексів. Поширення хвороби на окремих сортах на кінець серпня досягало 27,5–99,2 %. До того ж відмічено ураження кокомікозом плодоніжок черешні на рівні 40,0 % у 2021 р. та 8,0–10,0 % – 2022 р.

Протягом 2021 р. зафіксовано прогресуючу епіфітотію (до 99 %) плодової гнилі черешні, яку спричинили, в першу чергу, погодні фактори середовища, вірулентність збудника хвороби та наявність необхідної кількості плодів. У 2022 р. недостатня кількість краплинно-рідинної вологи для зараження та розвитку збудника *Monilia cinerea* Bonord. призвела до помірного розвитку хвороби на плодах культури.

Моніторингові дослідження показали, що у черешневих насадженнях також зафіксовано прояв таких хвороб, як церкоспороз *(Cercospora cerasella Sacc.)* з рівнем ураження листків 5,0–20,0 %, цитоспороз *(Cytospora leucostoma* (Pers.) Sacc,) – 10,0–18,0 %, моніліальний опік (до 23,0 %), клястероспоріоз (*Clacterosporium carpophilum* (Lev.) Aderh.*)* – ураження листків до 5,0 %, пагонів – 20,0 %.

При вивченні видового складу ентомокомплексу в насадженнях черешні виявлено 15 шкідників з числа комах, серед яких основними були – 4 види. Ряди Lepidoptera та Homoptera складав 20 % від загального складу виявлених фітофагів, ряди Hymenoptera, Diptera, Thysanoptera – по 6,7 % відповідно.

У ряді Coleoptera найбільшу шкідливість завдавав поліфаг оленка волохата *(Epicometis hirta* Poda.*)*. Активна міграція виду у насадженнях черешні з прилеглих територій призводила до значного пошкодження квіток у фазу цвітіння. Заселеність імаго дерев черешні не залежала від сортових особливостей. Більша кількість жуків спостерігалася на деревах з високим балом цвітіння.

Велику загрозу для черешні також представляв комплекс садових листокруток, зокрема розанова (*Archips rosana* L.). Чисельність яйцекладок шкідника на штамбах і скелетних гілках дерев перевищувала економічний поріг шкідливості та складала 1,2–2,5 шт./дерево. Гусениці розанової листокрутки відроджувалися в середині квітня-травня і активно скелетували молоді листки, призводили до їх скручування, а також пошкоджували зав'язь та плоди.

Серед шкідників з ряду Homoptera в агроценозі черешні домінантним видом виявилася вишнева попелиця (*Myzus cerasi* F.). Погодні умови 2021 р. виявилися менш сприятливими для активного розмноження і поширення вишневої попелиці. У зв'язку з надмірною кількістю опадів у вигляді частих злив спостерігалося змивання імаго та личинок фітофага з листків. У 2022 р. за посушливих умов весняно-літнього періоду ступінь заселення дерев колоніями шкідника досягала 2,0–2,6 балів.

Єдиним представником з ряду Diptera була вишнева муха (*Rhagoletis cerasi* L.). Виліт імаго шкідника припадав на другу–третю декади травня, що збігалося з строками дозрівання ранніх сортів черешні. Тривалість льоту шкідника становила понад два місяці. На середніх та пізніх сортах культури рівень пошкодження плодів личинками вишневої мухи досягав 1,8–11,5 %.

Отже, в умовах Південного Степу України в агроценозі черешні погодні умови весняно-літнього періодів досліджуваних років сприяли помірному розвитку збудників моніліального опіку, плодової гнилі, кокомікозу на плодоніжках черешні та епіфітотійному – кокомікозу на листках не стійких до хвороби сортів черешні, а також прояву церкоспорозу та цитоспорозу.

Серед шкідливого ентомокомплексу насаджень даної кісточкової культури найбільший вплив на кількість та якість врожаю плодів черешні мала вишнева муха, меншою мірою такі шкідники, як оленка волохата, розанова листокрутка. Заселеність насаджень черешні іншими видами комах-фітофагів знаходилася на рівні нижчому за економічний поріг шкідливості.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНА ЧАСТИНА

Вожегова Р.А.
Тенденції виробництва та перспектив ефективного використання сучасних технологій в умовах змін клімату **6**

Камінський В.Ф.
Наукова спільнота сьогодення та основні завдання на перспективу в умовах воєнного стану **9**

Стоянова А.А.
Проблеми та перспективи розвитку виноградарсько-виноробної галузі агропромислового комплексу Одеської області **12**

Заєць С.О., Юзюк С.М.
Технологічні особливості вирощування (*Panicum virgatum* L.) в умовах півдня України **16**

СЕКЦІЙНА ЧАСТИНА

ІННОВАЦІЙНІ РОЗРОБКИ ТА ТЕХНОЛОГІЇ У ГАЛУЗЯХ ЗЕМЛЕРОБСТВА, РОСЛИННИЦТВА ТА КОРМОВИРОБНИЦТВА

Базиленко Є.О., Марченко Т.Ю., Скакун В.М.
Перспективи використання гібридів кукурудзи в якості біопалива **19**

Басюк П.Л., Грабовський М.Б., Городецький О.С.
Застосування мікродобрив при вирощуванні кукурудзи на силос **22**

Білоусова З.В.., Кенєва В.А.
Вплив системи живлення на структуру врожаю пшениці озимої . . . **25**

Власенко С.В., Сергєєв Л.А., Когут І.М., Почколіна С.В.
Вплив строків сівби на якісні показники зерна
озимих зернових культур в умовах Півдня України **28**

Вожегова Р.А., Біднина І.О., Гнилицький Є.О.
Вплив способів обробітку ґрунту, режимів зрошення
та строків внесення меліоранту на продуктивність сої
в умовах Південного регіону України **31**

Гайденко О.М.
Інноваційні розробки в агропромислове виробництво
Північного Степу України **34**

Гамаюнова В.В., Хоненко Л.Г., Бакланова Т.В., Сидякіна О.В.
Екологічне значення та вплив біопрепаратів і мікроелементів
на продуктивність сільськогосподарських культур **40**

Коковіхіна О.С.
Огляд сучасних інноваційних технологій,
які застосовуються у сфері сільського господарства **46**

Коновалова В.М., Тищенко А.В.
Нішові культури Півдня України **49**

Лотоцький О.В.
Біологізація технології вирощування льону олійного **52**

Мельник М.А., Заєць С.О.
Польова схожість та густота рослин льону олійного
залежно від обробки насіння мікробними препаратами **54**

Очкала О.С.
Нут як перспективна культура у відродженні
економіки України у післявоєнний період **57**

Перетятько С.Г., Онуфран Л.І., Рудік О.Л.
Симбіотична азотфіксація сої у післяжнивних
агрофітоценозах в умовах Півдня України **59**

Петрів Л.М.
Додаткова підготовка вод після побутових
очисних споруд для зрошення, в рамках
європейського регулювання Regulation 2020/741
on minimum requirements for water reuse 2022/C 298/01 . . . . . **62**

Правдива Л.А.
Вплив регулятора росту на урожайність
сорго звичайного двокольорового (*Sorghum bicolor* (L.) Moenh) **65**

Руденко В.А.
Визначення оптимальних значень норм висіву
Pisum Sativum в різних типах розвитку **67**

Скакун О.О., Марченко Т.Ю., Пілярська О.О.
Структура врожаю гібридів кукурудзи різних груп ФАО
залежно від обробки мікродобривами за умов зрошення **70**

Степаненко М.В., Грабовський М.Б., Козак Л.А., Качан Л.М.
Вихід біоетанолу у гібридів кукурудзи
залежно від технології вирощування **73**

ЗАХИСТ І КАРАНТИН РОСЛИН

Гаврилюк Л.В., Кічігіна О.О., Безноско І.В.
Дія різних технологій вирощування
на формування фітопатогенного фону
ризосфери рослин сої **76**

Матусевич Г.Д., Мазур С.О., Городиська І.М.
Вивчення ефективності фітобактеріоміцину
проти збудника бактеріального опіку плодових культур **78**

Мостипан О.В.
Хімічний захист посівів сої **81**

Нагорна Л.В., Юдицька І.В.
Шкідники та хвороби у насадженнях черешні
в умовах Південного Степу України **83**

Стародуб В.І., Ткач Є.Д.
Визначення ефективності застосування
інсекто-акарициду у посівах пшениці озимої **86**

Ткач Є.Д., Бунас А.А., Стародуб В.І., Пилипчук Т.В.
Антропогенні трансформації флори
фітоценозів напівприродних агроландшафтів
Центрального Лісостепу України **89**

СЕЛЕКЦІЯ ТА НАСІННИЦТВО

Бичкова Ю.В., Марченко Т.Ю., Боровик В.О.
Сучасна колекція сортових ресурсів сої овочевої **92**

Буняк Н.М.
Рівень прояву продуктивної кущистості
у колекційних зразків ячменю ярого в умовах Носівської
селекційно-дослідної станції МІП ім. В.М. Ремесла НААН **95**

Дрига В.В.
Урожай і якість насіння проса прутоподібного
залежно від плоїдності сортозразків **97**

Дубовик Н.С., Кириленко В.В., Гуменюк О.В.,
Сабадин В.Я., Куманська Ю.О., Сидорова І.М.
Дослідження жаростійкості гібридів
другого покоління *Triticum Aestivum* L.
за участю пшенично-житніх транслокацій **99**

Коновалов Д.В.
Польова схожість насіння пшениці озимої залежно
від погодних умов у період сівби-отримання сходів **101**

Коновалова В.М., Тищенко А.В.
Вплив сортових особливостей та фракційного складу
на посівні показники насіння льону олійного **103**

Красуля Т.І.
Селекційне завдання при створенні
нових сортів яблуні в умовах зміни клімату **106**

Кічігіна О.О., Дем'янюк О.С., Гаврилюк Л.В.
Актуальні питання щодо гармонізації нормативних
документів у сфері якості посівного матеріалу
лікарських та ефіроолійних культур **109**

Лозінський М.В., Філіцька О.О.
Оцінка сортів пшениці м'якої озимої за фенотиповою
і генотиповою мінливістю кількості зерен з головного колосу **111**

Лозінський М.В., Устинова Г.Л., Самойлик М.О.
Успадкування в F_1 довжини головного стебла пшениці м'якої
озимої залежно від компонентів гібридизації і умов року **114**

Сергієнко О.В., Шабетя О.М., Ліннік З.П., Сергієнко М.Б.
Високопластичний вихідний матеріал
для селекції сортів і гібридів кавуна **117**

Стрижак А.Г., Якубенко О.В.
Аналіз колекції сої культурної (*Glycine Max* (L.) Merrill)
Інституту олійних культур НААНУ **120**

Сінгаєвський А.М., Жупина А.Ю., Марченко Т.Ю.
Успадкування маси зерна колоса гібридами
пшениці озимої різного еколого-генетичного
походження в умовах зрошення **122**

КАРТОПЛЯРСТВО ТА ОВОЧІВНИЦТВО

Косенко Н.П.
Вплив різних режимів краплинного зрошення
та удобрення на ріст і розвиток рослин томата
на Півдні України **125**

Косенко Н.П., Кокойко В.В.
Агробіологічна оцінка різних способів насінництва
моркви за краплинного зрошення на Півдні України **130**

Писаренко Н.В., Тимко М.Г.
Оцінка споживчих якостей сортів картоплі
на основі сенсорних аспектів **134**

Яценко В.В.
Формування продуктивності гарбуза великоплідного
за післядії абсорбентів **139**

Яценко Н.В.
Продуктивність помідора черрі залежно від форм
вермикомпосту при вирощуванні розсади **142**

САДІВНИЦТВО ТА ПЛОДІВНИЦТВО

Балабан В.М., Грабовецька О.А., Петренко С.О., Валентюк Н.О.
Мигдаль звичайний – малопоширена та цінна
плодова культура в Південному Степу України **145**

Vysochanska M., Zubchenko V.
Organizational and Economic Principles
of Innovative Development of Horticulture **149**

Малюк Т.В., Козлова Л.В.
Поливний режим плодових насаджень
при застосуванні мульчування **152**

ҐРУНТОЗНАВСТВО ТА АГРОХІМІЯ

Лиховид П.В.
Можливості супутникового моніторингу
для визначення вмісту солей у ґрунті **155**

Ревтьє-Уварова А.В.
Війна як антропогенний чинник деградації ґрунтів **158**

ЕКОНОМІЧНА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВЕДЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА

Білоусько Р.С.
Органічне виробництво в контексті підвищення
конкурентоспроможності аграрних підприємств України **161**

Білоусько Т.Ю.
Запровадження біотехнологій в підвищенні
економічної ефективності аграрного виробництва **164**

Людвенко Д.В.
Результативність господарської діяльності галузей
аграрного виробництва в сучасних умовах господарювання **167**

ПРОГРАМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР ТА МОДЕЛЮВАННЯ АГРОТЕХНОЛОГІЙ

Шарій В.О.
Індексний аналіз посівів кукурудзи за 2019–2021 роки **170**